

Anton de Kom Universiteit van Suriname Bibliotheek

Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: ... *Biharie Marisha*

verleent aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar/zijn afstudeerscriptie via de catalogus en de institutional repository full-text beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, ... *Paramaribo, 8-2-2019*

Handtekening *M. Bohani*

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Faculteit der Maatschappijwetenschappen

**Een onderzoek naar het belang van de beschikbaarheid van een
sociaal maatschappelijk werker/zorgcoördinator op de basisschool**

Thesis ter verkrijging van de graad van Bachelor of Science in de Agogische
Wetenschappen & Onderwijskunde

Studierichting: Agogische Wetenschappen & Onderwijskunde

Naam: Biharie Manisha

Begeleider: Mr. Emanuels-Ramdhan E., MBA

Paramaribo, augustus 2017

Inhoudsopgave

Inleiding	6
1. Sociaal pedagogische hulpverlening	8
1.1 Inleiding	8
1.2 Begripsbepaling	8
1.3 Werkwijze van de hulpverlener	10
2. Zorg op school	12
2.1 Inleiding	12
2.2 Zorgverbreding op school	12
2.3 Het klimaat in de school	13
2.4 Interne begeleiding	14
2.5 Dossierbeheer door middel van een leerlingvolgsysteem	15
3. Risicosituaties of risicoleerlingen	17
3.1 Inleiding	17
3.2 Aanleiding tot risicogedrag	17
4. Opzet en uitvoering van het onderzoek	21
4.1 Inleiding	21
4.2 Methodische karakterisering van het onderzoek	21
4.3 Populatie en steekproef	21
4.4 Data – verzamelingsmethode	22
4.5 Dataverzameling	24
4.6 Dataverwerking	24
4.7 Data-analyse	24
5. Resultaten van het onderzoek	25
5.1 Inleiding	25
5.2 Bekwaamheid	25
5.3 Opleiding tot leerkracht	26
5.4 Bekwaam tot samenwerken	27
5.5 Werkdruk	28
Conclusie, discussie, aanbevelingen	29
Conclusie	29
Discussie	30
Aanbevelingen	31
Referenties	32
Bijlagen:	33

Voorwoord

In het kader van het afstudeertraject is het vereist een afstudeerthesis te schrijven. Deze eis is gesteld om met succes te kunnen afstuderen en de titel 'Bachelor of Science' te verkrijgen.

Het doel van deze thesis is op een systematische en inzichtelijke wijze kunnen verzamelen, verwerken en analyseren van empirisch materiaal, gericht op het beschrijven van het aan de orde zijnde probleem. De bedoeling van deze exercitie is om blijk te geven van de opgedane kennis, inzichten en vaardigheden tijdens deze studie en deze op juiste wijze toe te passen.

Naar aanleiding van het artikel van Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische Bijstand (VVOB) en van Nieuws-Suriname heeft dit onderwerp mij zodanig geïnspireerd dat ik heb besloten om een onderzoek te starten in het kader van mijn afstuderen. De artikelen geven aan wat het belang is van het Zorgcoördinatie-traject in het Basisonderwijs.

Dit onderzoek is bedoeld om de beleidsmakers bewust te maken van zorgkinderen in het Basisonderwijs. Eens werd mij gezegd dat kinderen de beste psychologen zijn. Zij hebben meteen door dat iets mis is en zullen dus afwijkend gedrag gaan vertonen. Er is dus een reden achter het gedrag. Daar springt een zorgcoördinator/sociaal-maatschappelijk werker dan in. Zij zijn getraind op dat gebied en kunnen door middel van methoden en technieken de achterliggende reden(en) achterhalen.

Ten aanzien van de resultaten verwacht ik allereerst dat mijn probleemstelling beantwoord wordt. Ten tweede verwacht ik dat dit onderzoek een bijdrage mag leveren ter verbetering van het ZoCo-traject.

Mijn dank gaat uit naar mijn begeleider, mevrouw E. Ramdhan die mij heel veel heeft ondersteund en mijn partner die mij ten alle tijde heeft bijgestaan.

Lijst van afkortingen

ARBO - Arbeidsomstandigheden

IB – Interne begeleider

MINOWC – Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur

PCS – Psychiatrisch Centrum Suriname

SPH'er – Sociaal pedagogische hulpverlener

SPH – Sociaal pedagogische hulpverlening

RT – Remedial Teacher

TBS - Terbeschikkingstelling

VVOB – Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand

ZoCo – Zorgcoördinator

Samenvatting

Elke leerling ontwikkelt zich anders. Daar waar de ontwikkeling extra aandacht vraagt, biedt de basisschool zorg door in de school het systeem van zorgverbreding in te voeren. Ons onderwijssysteem heeft een aantal oplossingen om het hoofd te kunnen bieden aan verschillen tussen leerlingen. Wanneer zij tot de relatief zwakke leerlingen behoren, blijven zij zitten of worden doorverwezen naar het speciaal onderwijs; later verlaten zij het schoolsysteem zonder diploma, soms nog voortijdig. Ook het begeleiden van snelle leerlingen moet adequaat plaatsvinden.

In 2008 startte het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) met name de afdeling Begeleiding in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en Technische Bijstand (VVOB) met het conceptidee voor elke basisschool een zorgcoördinator (ZoCo). Een ZoCo speelt in op de onderwijsbehoeften van leerlingen door het aanbieden van een passend onderwijsaanbod. Om alle kinderen evenveel zorg en aandacht te bieden moet dit binnen de school gecoördineerd worden. De ZoCo coördineert deze zorg samen met de schoolleider en het schoolteam. Om zeer diverse redenen hebben kinderen op een school extra zorg nodig. Het kan gaan om kinderen met een leerstoornis, kinderen die thuis problemen ervaren of kinderen die gewoon een steun in de rug nodig hebben. De hulpverlener begeleidt en ondersteunt diegene die niet zelfstandig dagelijkse activiteiten kunnen uitvoeren met de bedoeling te voorkomen dat deze kinderen uitvallen uit het onderwijssysteem. In deze thesis is er onderzoek gedaan naar de werking en aanwezigheid van de zorgcoördinatoren.

De probleemstelling voor deze thesis is als volgt geformuleerd: “In hoeverre is sociaal pedagogische hulpverlening van belang voor de leerlingen van de basisscholen in West-Paramaribo regio Kwatta?” Middels 4 tal onderzoeksvragen is antwoord gegeven op deze probleemstelling. De vragen in dit kader zijn respectievelijk gericht op de bekwaamheid van de leerkrachten, de opleiding gericht op de hulpverlening en de werkdruk.

Uit het onderzoek is gebleken dat een ZoCo/ (school)maatschappelijk werker nodig is op basisscholen. Ook het nut en de redenen van een hulpverlener op de basisschool zijn hieruit gebleken. Het onderzoek heeft verder uitgewezen dat de klasse leerkracht die dagelijks belast is met de leerstof in meerdere opzichten niet in staat is de specialistische hulp aan te bieden aan zijn/haar leerlingen. Dit rechtvaardigt het opleiden van zorgcoördinatoren en het implementeren en volledig bijhouden van een leerlingvolgsysteem.

Inleiding

“Reality is knowledge which guides our behavior but we all have different views of it.” (citaat van Berger en Luckmann, 1971)

Een tweeling jongens werden beide mishandeld door hun vader. De één werd net als zijn vader; een dronkaard, een nietsnut en een gewelddadige persoon. De ander werd een succesvolle directeur van een groot bedrijf. Aan hen beide werd de vraag gesteld hoe het komt, waarop beide hetzelfde antwoord gaven; ‘Ik keek naar mijn vader.’

Uit deze casus is te merken dat niet elk kind zich op dezelfde wijze ontwikkelt. De één heeft een helpende hand nodig, terwijl de andere het in zijn eentje kan. Elk kind heeft aandacht en begeleiding nodig om zich te ontwikkelen, maar sommigen vergen extra aandacht. Het bieden van extra aandacht en begeleiding wordt ‘het bieden van zorg’ genoemd. Om deze zorg te kunnen bieden zijn er speciaal opgeleiden nodig. Suriname heeft een lange tijd gebrek gehad aan deze personen. In 2008 is de Vlaamse Vereniging voor Ontwikkelingssamenwerking en technische bijstand (VVOB) tezamen met de afdeling Begeleiding van het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur (MINOWC) gestart met een traject voor het versterken van de leerlingenzorg op de basisscholen door zorgcoördinatoren op de scholen in te zetten. Dit om te voorkomen dat er een stijging plaatsvindt van het aantal drop-outs. De zorg moet erin resulteren dat tekortkomingen bij een kind vroegtijdig worden herkend en dus op tijd kan worden ingegrepen. Gezien het feit dat kinderen van elkaar verschillen, ook afhankelijk van de situatie dient ieder kind anders aangepakt te worden. Wat bij het ene kind helpt, helpt bij het andere niet. Volgens het gezegde van Berger en Luckmann (1971) speelt de werkwijze van de hulpverlener ook een rol. Niet iedere hulpverlener gaat op dezelfde wijze te werk, vanwege hun kijk op de situatie van het kind. Het uiteindelijke doel van dit begeleidingstraject is om de leerlingen zo lang mogelijk in het regulier onderwijs te houden door onderwijs aan te bieden dat past bij kinderen met speciale behoeften en noden.

"Voordat de Zorgcoördinator (ZoCo) bestond was het altijd zo dat zorgkinderen nauwelijks tot geen aandacht kregen. Sommige leerkrachten wisten heel weinig over leerproblemen en dat niet alle kinderen op één niveau zijn; dat ze niet allemaal even snel kunnen leren. Meestal werden die kinderen afgesnauwd en werden ervaren als lastig. Dat een aantal scholen nu over een ZoCo beschikken is dat zowel voor de leerkracht als de leerling een zeer goede ontwikkeling. Op school wordt aan zo een leerkracht uitgelegd dat er verschillende kinderen zijn. De leerkrachten leren dat ze rekening moeten houden met een kind dat bijvoorbeeld traag leert. Als een kind ongehoorzaam is, dan is er een probleem en moet je samen oplossingen zoeken." (Vromant N., Courtar R., Van Horenbeeck T., 2012)

Om zeer diverse redenen kunnen leerlingen op een school extra zorg nodig hebben. Het kan bijvoorbeeld gaan om kinderen met een beperking, maar het kan ook gaan om leerlingen die door sociale en/of culturele factoren belemmeringen ondervinden in hun ontwikkeling. De term ‘beperking’ duidt niet perse een fysieke beperking aan, maar ook een psychische. Het streven is om de kinderen zo lang mogelijk te houden in het regulier onderwijs, tenzij de beperking echt voor problemen zorgt. Ter verduidelijking, bijvoorbeeld dyslexie leidt tot leerproblemen en dan weer tot een negatief zelfbeeld.

Naar aanleiding van het voorgaande luidt mijn probleemstelling als volgt:

“In hoeverre is sociaal pedagogische hulpverlening van belang voor de leerlingen van de basisscholen in West-Paramaribo regio Kwatta?”

Onderzoeksvragen

Om een antwoord te krijgen op de probleemstelling zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. In hoeverre is de leerkracht bekwaam tot de aanpak van zorgleerlingen?
2. In hoeverre is de opleiding tot leerkracht voldoende om de zorgleerlingen professioneel aan te pakken?
3. In welke mate zijn de leerkrachten bekwaam om op het vlak van zorg samen te werken met collega's, ouders en externe hulpverleningsinstellingen?
4. In welke mate is er sprake van een verhoogde werkdruk indien de leerkracht moet fungeren als professionele leerkracht en professionele zorgverlener?

Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek is om het bewustzijn van de leerkrachten en beleidsmakers te vergroten over de verschillen tussen leerlingen en jongeren binnen de scholen met de nadruk op zorgleerlingen (kinderen met specifieke leer- en ontwikkelingsbehoeften). De wijze van omgang met de zorgleerlingen is waaraan er vooral veel aandacht besteed moet worden. Dit vanwege het feit dat het een zorgpunt is dat onder de loep genomen moet worden.

Wetenschappelijke bijdrage

De wetenschappelijke bijdrage die deze thesis levert is het toetsen van de theorie namelijk de noodzaak van sociaal pedagogische hulpverlening op de basisscholen. Het professioneel ingrijpen door onder andere een pedagoog, maatschappelijk werker is van belang bij leerlingen die onhandelbaar zijn en die niet door de leerkracht als professioneel onderwijsgevende kunnen worden aangepakt. De leerkracht heeft wel de pedagogische en didactische skills maar is vaak niet gespecialiseerd in de ontwikkeling en opvoeding van kinderen en jongeren en kan dus die speciale zorg niet bieden. Bovendien heeft de leerkracht een programma dat afgewerkt moet worden en is er dus niet veel tijd om professionele begeleiding op structurele basis te geven aan een leerling.

Deze thesis is opgebouwd uit zes hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk getiteld sociaal pedagogische hulpverlening is een theoretische weergave van het begrip sociaal pedagogische hulpverlening. Hoofdstuk 2 met als titel zorg op school gaat over zorgverbreding op school, wat dat inhoudt en welke rol de school hierin speelt. In het derde hoofdstuk risicosituaties of risicoleerlingen wordt nagegaan wat de aanleiding is tot risicogedrag die kinderen op school vertonen. Ligt het aan de situatie of aan het kind zelf? In hoofdstuk 4 opzet en uitvoering van het onderzoek is de wijze waarop het onderzoek is opgezet en uitgevoerd gedetailleerd beschreven. Hoofdstuk 5 met als titel resultaten van het onderzoek is een weergave van de resultaten van het onderzoek. De conclusies, aanbevelingen en discussiepunten komen aan het eind van deze thesis aan de orde.

1. Sociaal pedagogische hulpverlening

1.1 Inleiding

Mensen die als sociaal pedagogisch hulpverlener werkzaam zijn houden zich bezig met hulp- en dienstverlening aan mensen die het alleen of met elkaar niet meer redden. De hulpverlener is competent om de problemen waar men mee te maken heeft, adequaat aan te pakken en op te lossen. Het is de bedoeling om de mens zo zelfstandig en volwaardig mogelijk te laten functioneren met zo min mogelijk professionele ondersteuning.

1.2 Begripsbepaling

Ter verduidelijking met behulp van een voorbeeld; Een jongen klaagt steeds weer van buikpijn, met als gevolg dat hij zich niet kan concentreren op de les in de klas. Uit de observaties van de leerkracht blijkt dat hij elke dag zonder eten de school bezoekt. Dit leidt tot ondervraging door de leerkracht, maar de jongen weigert de vraag te beantwoorden. Ondanks de vele pogingen van de leerkracht de jongen opnieuw te ondervragen weigert hij antwoord te geven. Uiteindelijk geeft de leerkracht het op, omdat het tot niets leidt.

De situatie zoals hierboven is er één waar een hulpverlener kan inspringen. De leerkracht heeft geen idee op welke wijze de informatie uit de leerling te krijgen met als gevolg dat de jongen blijft lijden aan buikpijn waardoor zijn leerprestaties achteruit gaan. De sociaal pedagogische hulpverlener¹ is professioneel opgeleid en beschikt over competenties om de informatie te achterhalen. Om duidelijkheid te scheppen is sociaal pedagogische hulpverlening (SPH) niet alleen gericht op kinderen (met hun ouders) of de opvoeding. Volgens de onderstaande definitie is het veel ruimer.

“Sociaal pedagogische hulpverlening is zodanige beïnvloeding van de leef- en woonsituatie van cliënten dat zij de mogelijkheden ontwikkelen om zo zelfstandig vorm te geven aan de eigen situatie met betrekking tot leven en wonen, dagbesteding, arbeid en vrije tijd.” (De Haas & Ravelli, 1997)

Beïnvloeding vindt plaats via verzorging, begeleiding, behandeling, preventie en bescherming;

1. Verzorging is het ondersteunen in het dagelijks leven en het stimuleren om dit zoveel mogelijk zelf te doen.
2. Begeleiding is het ondersteunen bij het samenleven, werken, leren en ontspannen en daarnaast het stimuleren om problemen daaromtrent zelf op te lossen of te voorkomen. Stimuleren kan in de vorm van adviseren en activeren.
3. Behandeling is het kind gericht te helpen beter te functioneren (zowel op het persoonlijke vlak als in de omgang met anderen) en belemmeringen door ziekte, beperking of ontwikkelingsstoornis te overwinnen of te minimaliseren.

¹ In het vervolg zal de term sociale pedagogische hulpverlener vervangen worden door de term hulpverlener.

4. Preventie is het voorkomen van problemen, het voorkomen dat ze verergeren of voorkomen dat er een terugslag plaatsvindt. Meestal vindt een en ander plaats in de vorm van adviseren en informatie of voorlichting geven.
5. Bescherming is het kind beschermen tegen anderen (voorbeeld, in geval van mishandeling) of tegen zichzelf (bij zelfverminking of verslaving), maar ook bescherming van anderen of de maatschappij tegen de cliënt (te denken valt aan gedetineerden die zijn veroordeeld tot TBS. TBS staat voor terbeschikkingstelling. De rechter kan deze maatregel opleggen aan mensen die een zwaar misdrijf pleegden en daarvoor geheel of gedeeltelijk 'ontoerekeningsvatbaar' zijn verklaard. Het misdrijf kan de dader niet (volledig) aangerekend worden, doordat hij lijdt aan een persoonlijkheidsstoornis en/of een ernstige psychiatrische stoornis. Daardoor bestaat ook gevaar dat zij opnieuw in de fout gaan.) (De Haas & Ravelli, 1997)

De hulpverlener komt in aanraking met kinderen en volwassenen die door een ziekte, ontwikkelingsproblemen of een stoornis geholpen moeten worden in het dagelijks leven. Onder deze problemen kunnen ook gezinsproblemen vallen. De hulpverlener begeleidt en ondersteunt diegene die niet zelfstandig dagelijkse activiteiten kunnen uitvoeren. Het is de taak van de hulpverlener om de zelfredzaamheid van de cliënt te stimuleren en hem (anders) leren omgaan met problemen. De hulp wordt aangeboden in de directe leefomgeving van de cliënt. Dat kan zijn thuis (ambulante hulpverlening), een speciaal ingerichte voorziening waar de cliënt een gedeelte van het etmaal verblijft, maar wel thuis woont (semi-residentiële hulpverlening) of in een speciaal voor hen ingerichte instelling waar de cliënt woont (residentiële hulpverlening). (De Haas & Ravelli, 1997)

Ter verduidelijking wordt hieronder de drie vormen van hulpverlening uitgelegd middels voorbeelden

- Ambulante hulpverlening:
Een verkeersslachtoffer die zijn arm is kwijtgeraakt bij een aanrijding leert om te gaan met zijn beperking. Het doel hiervan is de zelfredzaamheid binnen zijn eigen huis te vergroten.
- Semi- residentiële hulpverlening:
Een autistisch kind gaat vijf keren in de week naar de Kanarieschool (Peuter- en kleuterschool; Praktijk voor remedial teaching en ambulante begeleiding). Daar worden zijn sociale 'skills' bijgeschaafd en zijn creativiteit wordt gestimuleerd door middel van kleuren, knutselen en andere activiteiten.
- Residentiële hulpverlening:
Iemand met een paranoïde persoonlijkheidsstoornis wordt opgenomen in het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS). De paranoïde persoon vermijdt sociale situaties of vertoont sociaal ongewenst gedrag. Onvriendelijk en vijandig gedrag zorgen er uiteindelijk voor dat anderen hem of haar zullen negeren. Door middel van systeemtherapie en cognitieve gedragstherapie wordt er gewerkt aan de emoties en sociale contacten van de persoon.

De plaats waar de hulpverlening geboden wordt, hangt samen met de ernst van de problemen en de mate waarin de cliënt zijn omgeving daar het hoofd aan kunnen bieden. Residentiële hulp grijpt het meest in de leefsituatie van de cliënt in, bij ambulante hulp blijft de leefsituatie het meest intact. (De Haas & Ravelli, 1997).

1.3 Werkwijze van de hulpverlener

Methodisch werken in de hulpverlening is een constant proces; je evalueert doorlopend welke methode op welk moment het beste is voor welke cliënt, en door welke hulpverlener die het beste uitgevoerd kan worden. Dit maatwerk vereist tevens dat de hulpverlener bewust is van zijn mogelijkheden en beperken. Dat wil zeggen dat de hulpverlener over de juiste ‘tools’ (zoals audiovisuele apparatuur, computer enzovoort) en competenties moet beschikken om het werk uit te voeren. Competent is iemand als hij in staat is de problemen waarmee hij in zijn beroep te maken krijgt adequaat aan te pakken en op te lossen. In het boek van de auteurs Heemelaar & Kloppenburg heeft Van Onstenk (1997) een competentie gedefinieerd als ‘het gestructureerd en geïntegreerd vermogen tot het adequaat verrichten van arbeidshandelen en het oplossen van arbeidsproblemen’. (Heemelaar & Kloppenburg, 1999)

Het zou voor veel gemak zorgen als ieder hulpverlener op dezelfde wijze te werk ging en zich zou baseren op één en dezelfde theorie en methodiek. Zowel in de praktijk als in de literatuur is er geen sprake van eenheid, omdat er een grote variatie is aan verklaringen en oplossingsmogelijkheden. Dat betekent niet dat hulpverleners willekeurig te werk gaan. Integendeel, als professionals zullen zij zoveel mogelijk zoeken naar de beste oplossingen, en daarbij gebruik maken van door onderzoek en theorievorming ontwikkelde methodieken. De ene leerkracht ziet bijvoorbeeld een mondig kind als vrijpostig, de ander leerkracht ziet het als assertief. Eigen normen en waarden spelen hierbij een rol. Normen zijn gekoppeld aan waarden en geven aan hoe men vindt dat iets zou moeten zijn. Iemands normen- en waardenpatroon ontwikkelt zich in wisselwerking met de sociale en culturele omgeving waarin hij opgroeit.

Volgens Heemelaar & Kloppenburg spreekt Kienneman (1997) over de SPH'er als normatieve professional en bedoelt daarmee dat de beroepsmatige bagage van een hulpverlener niet alleen bestaat uit technische en communicatieve vaardigheden, maar ook uit de eigen ‘bestaansethiek’. In feite is dat zo bij elke werkende hulpverlener in de sociale sector. Payne (1997) voortborduurde op wat Kienneman zegt. Volgens hem zijn zelfs de methodieken en theorieën niet objectief. De theorieën worden ontwikkeld op basis van wat er in de praktijk wordt ervaren en gewenst. Payne omschrijft het als volgt: *‘If social work is complex and varies in different cultures, as we have seen, we can only understand it in the social and cultural context of the participants. Theories about it must be products of the context in which they arise’*.

Het methodisch handelen vindt simpelweg plaats op basis van de sociale en culturele omgeving waarin de hulpverlener opgroeit en werkt, de opleiding die iemand geniet en de theorieën die worden bestudeerd. Hieruit rijst de vraag waarop de werker of instelling gerechtigd denkt te zijn om op deze wijze te handelen en in te grijpen. Niet omdat men met het idee loopt

gerechtigd te zijn, kan er willekeurig gehandeld worden. Zij zullen verantwoording moeten afleggen voor hun handelen. (*Heemelaar & Kloppenburg, 1999*)

Van Houten (1993) geeft eveneens in het boek van de eerdergenoemde auteurs aan over de noodzaak tot legitimatie van het interventie handelen. Dat wil zeggen dat zij gaan moeten verklaren door aan te geven wat het doel is van de interventies en volgens welke theorieën en methoden er gewerkt is. Immers een methodiek geeft aan hoe er gehandeld moet worden, welk resultaat te verwachten valt en welke theoretische inzichten eraan ten grondslag liggen. De beroepsmethodiek in de sociaal pedagogische hulpverlening heeft verschillende functies:

- ❖ Het helpt de sociaal pedagogisch hulpverlener te kiezen voor een bepaalde aanpak
- ❖ Het draagt bij aan de legitimatie van het handelen
- ❖ Het verschaft de beroepskracht een taal (idioom) waarmee over het handelen gesproken kan worden (*Heemelaar & Kloppenburg, 1999*)

2. Zorg op school

2.1 Inleiding

‘Special education is not a place. But rather a largely flexible set of supports that can follow a student into regular education settings’ (citaat van Jalongo, 1999). Om zeer diverse redenen kunnen leerlingen op een school extra zorg nodig hebben. Het kan bijvoorbeeld gaan om kinderen met een beperking, maar het kan ook gaan om leerlingen die door sociale en/of culturele factoren belemmeringen ondervinden in hun ontwikkeling. Dagelijks bezoeken al deze kinderen onze Surinaamse basisscholen. Zij willen graag groeien en veel leren. Meestal gaat dat goed, maar soms is er ook extra ondersteuning nodig in de vorm van aandacht en begeleiding. Daar waar de ontwikkeling extra aandacht vraagt is de invoer van een systeem van zorgverbreding op de school van belang.

2.2 Zorgverbreding op school

Volgens Schoenmakers betekent zorgverbreding in de basisschool dat de school voldoende maatregelen treft voor alle leerlingen om een passend onderwijsaanbod te bieden. Verder geeft hij aan dat kinderen verschillen en hebben allemaal andere onderwijsbehoeften. Aan deze behoeften kan de leerkracht tegemoet komen door een passend onderwijsaanbod aan te bieden aan alle leerlingen; in het bijzonder die leerlingen die meer aandacht en begeleiding nodig hebben. Het bieden van deze extra aandacht en begeleiding wordt genoemd extra zorg. Ten einde goed uitgerust om gepaste begeleiding te bieden aan leerlingen die of uitvallen (te laag presteren en zittenblijven), uitschieten (erg hoog presteren, hoogbegaafd of snel zijn) of de leerlingen die extra aandacht nodig hebben voor gedrag (de stille, teruggetrokken leerlingen en de drukke, lastige leerlingen). Een goed uitgevoerde zorgverbreding biedt op die manier kansen voor alle leerlingen die de basisschool bezoeken. (Schoenmakers, 2013)

De ARBO (Arbeidsomstandigheden)² geeft een iets uitgebreidere definitie over dit begrip: *Zorgverbreding is de uitbreiding en versterking van maatregelen en activiteiten, vooral op school- en groepsniveau, ten behoeve van een zo intensief mogelijke zorg voor leerlingen, in het bijzonder voor hen die specifieke pedagogisch- didactische behoeften tonen, opdat zij in een zekere hoeveelheid tijd door de school te bepalen doelen en tussendoelen bereiken (ARBO, 1984)*

De nadruk wordt gelegd op specifieke pedagogisch didactische behoeften, omdat deze bij gebrek kunnen leiden tot onderwijsleerproblemen. Er is sprake van een duidelijke afbakening. Gezien de twee definities geeft de ARBO definitie concreet aan om welke leerlingen het gaat, terwijl de definitie in het Opleidingsopzet Zorgcoördinator alle leerlingen betreft. Een belangrijke voorwaarde voor het intensiveren van de zorg – zie de ARBO- definitie – is

² De ARBO is een regelgeving in Nederland. Hierin worden de wetten met betrekking tot veiligheid en gezondheid in opgenomen.

professionalisering van de leerkracht met betrekking tot diagnosticeren en remediëren. (Van der Leij & Van der Linde-Kaan, 1998)

In het boek 'Ik geloof in jou!' (2009) wordt de visie van het MINOWC op het zogenoemde leerlinggerichte en kindvriendelijke onderwijs beschreven. Leerlinggericht onderwijs is onderwijs dat haar aanbod afstemt op de behoefte van de leerling, zodat elk kind zich optimaal kan ontwikkelen. Kindvriendelijk wil zeggen dat de school wordt gecreëerd tot een prettige en vriendelijke leeromgeving. Het Inclusief Onderwijs wordt ook gerekend tot één van de einddoelen. Het streven hiervan is om zoveel mogelijk leerlingen zo lang als mogelijk te houden in het regulier basisonderwijs door goed onderwijs te bieden dat aandacht heeft voor kinderen met speciale behoeften en noden. (Ori, Roolvink & Schoenmakers, 2013)

2.3 Het klimaat in de school

De school vertegenwoordigt een belangrijk gebied van functioneren waarbinnen kinderen problemen kunnen hebben die daarbuiten niet opvallen. Volgens Baert stelt Verhulst (1997) dat de leerkracht het functioneren van het kind kan observeren en vergelijken met dat van leeftijdsgenoten en dat het kind daarbij, in vergelijking tot ouders, niet wordt gehinderd door de gezinsinteractie. De leerkracht signaleert door middel van observaties afwijkingen in het gedrag van het kind. Zoals eerder aangegeven maakt de leerkracht vergelijkingen. Deze vergelijkingen vinden plaats op basis van het 'ideaal' gedrag van een ander kind. Dit gedrag loopt evenredig met de schoolse waarden en normen. En omdat de leerkracht eind verantwoordelijk is en formeel bevoegd is, vanwege het feit dat deze onderdeel is van de school die als secundaire opvoeder wordt gezien mag hij een oordeel vellen over het gedrag. De leraar is dus direct betrokken bij de beeldvorming van het gedrag en dat als fundament gebruikt wordt om een inschatting te maken van de prestaties en gedrag. Milieu en sekse zijn van invloed hierop. (Baert, 2001)

Volgens Van der Wolf en Van Beukering is uit onderzoek gebleken dat de school een belangrijke factor is bij de leerprestaties en het welbevinden van kinderen. De positieve ervaringen op school vergroten de kans dat de kinderen moeilijkheden het hoofd kunnen bieden. Het zijn de scholen die in sterke mate succeservaringen van kinderen bevorderen. Voorwaardelijk is wel dat er sprake is van een pedagogisch klimaat. Hieronder wordt verstaan; *het geheel van factoren dat de relaties tussen alle personen in het schoolgebeuren bepaalt*. Het is een klimaat waarin het zich veilig voelt, gerespecteerd wordt en aandacht krijgt. Met het begrip 'alle personen' wordt een ieder bedoeld, van leerlingen tot de directie. Binnen een goed pedagogisch klimaat kan elk kind optimaal bloeien. Het is een klimaat dat voldoende aandacht en zorg nodig heeft en is dus aan verandering onderhevig. Het zal niet altijd lukken een algemeen goed pedagogisch klimaat te creëren waarin een ieder gedijt. Een klimaat dat voor het ene kind geschikt is, past niet bij de andere. (Van der Wolf & Van Beukering, 2009)

2.4 Interne begeleiding

Een interne begeleider (IB) is iemand die de coördinatie en organisatie van de zorgverbreding op schoolniveau op zich neemt en die de leerkrachten ondersteunt in de school bij de hulp die zij aanbieden aan zorgleerlingen. Ook het onderhouden van contacten met externe deskundigen, ouders, speciaal onderwijs enzovoort hoort tot de taken van de interne begeleider. Op sommige scholen is ook een Remedial Teacher (RT) aanwezig. De RT werkt veel meer direct met individuele leerlingen of groepjes leerlingen. De IB is eveneens met de kinderen bezig. Door tijdgebrek en behoefte om zoveel mogelijk kinderen te helpen betreft de RT meer en meer de leerkracht bij het hulpverleningsproces. De begeleiding van de RT is daarmee niet meer alleen gericht op het kind, maar ook op de leerkracht. *(Den Dulk & Janssens, 2005)*

Een interne begeleider speelt meer de rol van consulent en is begeleider en ondersteuner van leerkrachten met betrekking tot de zorgleerlingen in haar klas. Er kan gedacht worden aan het helpen opstellen, uitvoeren en evalueren van een groepsplan en aanvullende individuele handelingsplannen, maar ook in het analyseren van toets- en observatiegegevens. Het geven van adviezen ten aanzien van gedragsproblemen bij leerlingen en het vormgeven van adaptief onderwijs. Deskundigheidsbevordering en het leren van de klasleerkracht staan centraal. Het sterke van een IB is dat de kwaliteit van de zorgverbreding in de groepen kwalitatief verbetert. Het blijft een kwestie van teamwork. *(Van der Zanden, 2003)*

Er is een overlapping in de taken van die van de intern begeleider en de remedial teacher waardoor er geen duidelijke onderscheid is tussen de twee functies. Het kan voorkomen dat één persoon beide functies bekleedt. Het werk van de IB kan zeer uitgebreid en complex zijn. Daarbij kan ook het gevaar dreigen dat veel van de verantwoordelijkheden die bij de klasse leerkracht horen naar haar wordt toegeschoven en zij dus als probleemoplosser wordt gezien. Het is daarom van belang dat er een duidelijke taakomschrijving komt voor de IB.

Competentieprofiel van de intern begeleider;

- De IB heeft een visie op zorgverbreding en kan een vertaalslag naar de eigen school maken
 - Aan schooloverstijgend werken en komt los van schoolspecifieke ideeën en werkwijzen
 - Is in staat zich door nieuwe ideeën en ontwikkelingen te laten inspireren
 - Signaleert trends en ontwikkelingen (intern en extern) op langere termijn
 - Ontwikkelt zich tot onderwijskundig kwaliteitsbewaker
- (Van der Zanden, 2003)*

De ZoCo daarentegen richt zich vooral op het sterker maken van de klasse leerkracht door te ondersteunen hoe zorg aan te bieden, leren goed onderwijs aan te bieden ter voorkoming van gedrags- en leerproblemen. Aan de totale schoolorganisatie wordt er eveneens aandacht besteed. Ook het ontwikkelen van een zorgbeleid hoort tot één van de taken van de ZoCo. *(Schoenmakers, 2013)*

2.5 Dossierbeheer door middel van een leerlingvolgsysteem

Eén van de belangrijkste taken van de interne begeleider is het efficiënt organiseren van de zorg aan de leerlingen in een school. Door middel van een leerlingvolgsysteem kan de ontwikkeling van kinderen zo zorgvuldig mogelijk gevolgd worden. In zo een systeem worden de resultaten van toetsen, hulpprogramma's en andere belangrijke informatie opgeslagen met de volgende bedoelingen:

1. De communicatie over de leerling tussen verschillende actoren verloopt soepeler vanwege de informatie over de prestaties en dergelijke die hierin zijn opgeslagen. Het is eenvoudiger te achterhalen hoe de ontwikkeling van het kind verloopt en dus makkelijk bespreekbaar.
2. Zoals eerder aangehaald is de reden voor het opzetten van zo een systeem dat de ontwikkeling met name de leer- en ontwikkelingsprocessen en aanknopingspunten van een kind makkelijk op de voet te volgen is zodat de hiaten binnen deze processen makkelijk zijn op te sporen.
3. Het leerlingvolgsysteem geeft informatie over de kwaliteit van het onderwijs en kan duidelijk maken op welke manier die kwaliteit te verhogen is. Hiermee wordt bedoeld dat doordat de informatie die opgeslagen is in het systeem en dus makkelijk toegankelijk is voor inzage de opgestelde doelstellingen die aan het eind van elke les nagestreefd dienen te worden uiteindelijk zijn behaald door de leerlingen. De behaalde doelstellingen geven aan als de les begrepen is. *(Den Dulk & Janssens, 2005)*

Op dit moment is er nog geen eenduidig Surinaams leerlingvolgsysteem ontwikkeld. Er zijn wel een aantal pilot initiatieven genomen en er zijn reeds diagnostische reken- en taaltoetsen ontwikkeld voor de 5^e klas. Er zijn ook verschillende meetmomenten ingelast in de 6^e klas. De andere leerjaren komen nog aan de beurt. Kenmerkend voor het leerlingvolgsysteem is dat het niet gaat om een eenmalig opnemen van de stand van zaken, maar dat periodiek gedurende de hele basisschoolperiode de vorderingen gevolgd worden. Als de ontwikkeling van het kind niet naar wens verloopt of zelfs stagneert, is het verzamelen van aanvullende informatie gewenst, enerzijds om het signaal te verifiëren en anderzijds om specifieke problemen of hiaten te lokaliseren. Het signaleren, diagnosticeren en handelen wordt als een cyclisch proces gezien. *(Schoenmakers, 2013)*

Leerlingdossiers

Er kunnen eveneens gebruik worden gemaakt van leerlingdossiers. Deze zijn uitgebreider en bevatten naast de zakelijke gegevens en de uitslagen van de toetsen van het leerlingvolgsysteem, tevens observatieverslagen, kinderdagboeken of andere notities over kinderen, verslagen van besprekingen, handelingsplannen, verslagen van gesprekken met ouders, schoolartsgegevens en dergelijke. De leerkracht en de RT kunnen de IB daarbij ondersteunen. *(Den Dulk & Janssens, 2005)*

In het onderwijs zijn er drie zaken die met elkaar in onderlinge interactie met elkaar zijn, te noemen:

1. De leerling

2. De leerkracht
3. De leerstof

Vaak genoeg wordt er grote nadruk gelegd op de leerstof; een bepaalde wijze van overdracht van de leerstof wordt aangehouden waarbij er geen rekening wordt gehouden met verschillen tussen leerlingen. Er is dus weinig ruimte voor individuele ontwikkeling van de leerlingen. Het is dan ook een zware taak om evenwicht hierin te creëren. Aan de ene kant het volgen van een bepaalde werkwijze voor alle leerlingen en aan de andere kant het richten van de instructie op de individuele behoeften van de leerlingen bij wie de gehanteerde werkwijze onvoldoende resultaat oplevert. Om de individuele behoeften van de leerlingen op te sporen kan de leerkracht dit doen door middel van de functies ‘signaleren’ en ‘diagnosticeren’. Signaleren is op het eenvoudige wijze afnemen, verwerken en interpreteren van opmerkingen met behulp van een instrument om in korte tijd een overzicht te krijgen van de leervorderingen en/of gedragskenmerken van alle leerlingen in een groep of school. Diagnosticeren is het verzamelen van informatie die het mogelijk maakt beslissingen te nemen over de onderwijsleersituatie die voor kinderen met extra instructiebehoeften moet worden gecreëerd. (*Van der Leij & Van der Linde-Kaan ,1998*)

3. Risicosituaties of risicoleerlingen

3.1 Inleiding

Het zijn nog steeds onduidelijkheden als het gaat om risicosituaties of risicoleerlingen. Het is vaak de situatie waarin het kind zich bevindt die moet gaan veranderen. De term 'risicoleerlingen' lijkt er eerder op dat de leerlingen de risico's niet kunnen ontsnappen ondanks alle ingrepen.

3.2 Aanleiding tot risicogedrag

Ieder mens draagt risicofactoren met zich mee. Het dragen van risico's hoeft echter niet altijd tot problemen te leiden. Veel problemen verdwijnen vanzelf. Ook de beschermende of protectieve factoren en veerkracht spelen een rol. De auteurs Kees van der Wolf en Tanja van Beukering (2009) geven de voorkeur aan het woord risicosituaties dan aan risicoleerlingen, kwetsbare, overbelaste of zorgleerlingen. Volgens hen ligt de 'focus' op de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen op de scholen. Het kan ertoe leiden dat de leerling zich als machteloos en hulpeloos betiteld en dus afhankelijk blijft van ondersteuning. Een effectief-adaptief onderwijssysteem moet leiden tot verbetering van het persoonlijk welbevinden. Het is de bedoeling adequaat te kunnen inspelen op de probleemsituaties en de leerling bewust maakt van zijn eigen kracht om uiteindelijk zelfstandig te kunnen optreden. *(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)*

Volgens Den Dulk & Janssens stelt Dijkstra (1994) dat een adaptief, activerend pedagogisch klimaat zich zou moeten kenmerken door uitdaging, ondersteuning en vertrouwen. Deze elementen moeten terug te vinden zijn in de interactie tussen leerkracht en kinderen, in de manier waarop instructie wordt gegeven en in het management van het onderwijs in de klas. Als een leerkracht daarin slaagt, schept zij basisvoorwaarden voor een actieve, gemotiveerde leerhouding bij de leerlingen. Op deze manier speelt de persoon van de onderwijsgevende een centrale rol in zo een adaptief, activerend pedagogisch klimaat. Hij onderstreept dat uitdagen en ondersteunen weinig oplevert als er geen vertrouwen is in het goede afloop van het leerproces. 'Vertrouwen in de drang en het vermogen van kinderen om te leren, beseffend en acceptierend dat het ene kind er langer over zal doen dan het andere en het doel misschien langs een andere weg zal bereiken. Dat vertrouwen leidt tot zelfvertrouwen bij kinderen. Zelfvertrouwen, het gevoel dat je opgewassen bent tegen taken die je moet uitvoeren, is basisvoorwaarde voor een goede werkhouding. Dat geldt voor volwassenen evenals kinderen.' *(Den Dulk & Janssens, 2005)*

Leerkrachten zijn de eindverantwoordelijken voor het gedrag, de prestaties en het welbevinden van leerlingen. Daarnaast moeten zij zorgdragen voor de aanbieder van goed adaptief onderwijs. Daaronder wordt verstaan de (analyse van) onderwijs- en interactiesituaties, het vakkundig aanpassen van de instructie, de organisatie van de groep, de gedragsregulering en het evalueren van resultaten. In risicosituaties wordt het gedetailleerder omschreven. Daarbij kunnen interne professionals (z.a. zorgcoördinatoren, 'remedial teachers' etc.) als externe

specialisten (psycholoog, maatschappelijk werker) hun bijdrage leveren. (Den Dulk & Janssens, 2005)

De relatie tussen de leraar en de leerlingen is volgens de eerdergenoemde auteurs van groot belang, omdat de gedragsproblemen met 95% reduceert. Gedragsproblemen zijn voortvloeiend uit de risicosituaties waarmee de kinderen te kampen hebben. Lewin (1943) merkte op: *“It is the situation in which people find themselves rather than their dispositions which lead them to act the way they do”*. Hiermee bedoelt hij dat het gedrag een uitvloeisel is van mensen in onderlinge beïnvloeding. Gedrag is dus simpelweg niet te verklaren vanuit een eenduidige oorzaak. Gedrag ontstaat voor een klein gedeelte door in wisselwerking met anderen. Een sociaal systeem is een goed voorbeeld hiervan. Hieronder kan worden verstaan het gezin, de klas, de vriendengroep et cetera. In een sociaal systeem beïnvloeden mensen elkaar over en weer. Een systeem kan als volgt worden omschreven: *Een geheel dat functioneert als een geheel, door de onderlinge afhankelijkheid van de delen*. Dit betekent dat bij de analyse van het gedrag er hiermee rekening moet worden gehouden. (Heemelaar & Kloppenburg, 1999)

Ter verduidelijking van bovenstaande worden de peuters en kleuters als voorbeeld genomen. In deze fasen zijn zij op de ontdekkingstour. Heel wat indrukken en voorstellingen van de buitenwereld komen op hen af die zij een plaats moeten geven, die zij moeten integreren. Het integreren van al het nieuwe is een proces van begrijpen en een innerlijke plaats geven. De situatie waarin al dat structureren en integreren plaatsvindt, vraagt om beschikbaarheid en intimiteit en wordt daarmee gekenmerkt als veilig. Deze uitbreiding van hun wereld geeft hen ook angsten. De wereld van zowel de kleuter als het schoolkind wordt getypeerd als uitbreiding van de sociale leefwereld, waarbij het schoolkind de toevoeging ‘verdere’ krijgt; verdere uitbreiding van de sociale leefwereld. Bij de toenemende exploratie van het kind in deze fase is de nabijheidsvorm van moeder terzijde staan bij alle activiteiten met de bedoeling het creëren van rust. Maar omdat wij mensen ons in een moderne wereld bevinden waarbij ook de moeder naast de vader medeverantwoordelijk is voor de thuisopbrengsten neemt de leraar gedeeltelijk die rol over. (Thoomes-Vreugdenhil, 1999)

Veel problemen zijn vooral aan buitenschoolse omstandigheden toe te schrijven. Toch blijkt uit onderzoek dat, bij gelijke aanwezigheid van risicofactoren in het gezin of directe omgeving ervan, een goede school de effecten van deze factoren in een aantal gevallen kan beperken of opheffen. Dit wordt de buffering-hypothese genoemd. (Van der Wolf & Van Beukering, 2009)

Niet elk gedragssymptoom is reden tot zorg. Zoals eerder aangegeven gaan sommige problemen vanzelf over. Er zijn echter ook problemen die zo ernstig zijn dat ze de normale ontwikkeling in de weg staan. Het onderscheid tussen ernstig en opvallend (maar voorbijgaand) is met behulp van de volgende negen criteria te expliciteren:

1. Leeftijdsadequaat
2. Duur van het gedragsprobleem
3. Omstandigheden
4. Socioculturele setting
5. Hoeveelheid en frequentie van de problemen
6. Type problemen en mate van vóórkomen van die problemen in de populatie
7. De intensiteit van de problemen

8. Verandering van het gedrag

9. Situatiegebondenheid

(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)

Mensen hebben de neiging om problemen te koppelen aan oorzaken. Er wordt dan geattribueerd. In de literatuur wordt er een onderscheiding gemaakt tussen interne en externe attributies. De externe attributies zijn factoren buiten zichzelf (de persoon) als oorzaak worden gezien voor het probleem. Als voorbeeld, de leraar verwijt de sociale media voor het afwijkend gedrag van kinderen vanwege de seksuele getinte informatie die vrijkomt. Bij intern attribueren is het precies het tegenovergestelde. De persoon ziet zichzelf als oorzaak. Als voorbeeld, de leerling ziet zichzelf als een mislukkeling en trekt zich sociaal terug. *(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)*

Het begrip ‘locus of control’ staat in verbinding met het begrip ‘attribueren’. Daarbij kan een onderscheid gemaakt worden tussen externe en interne ‘locus of control’. Iemand met een externe locus of control heeft het idee dat hij/zij weinig invloed kan uitoefenen op de situatie, maar iemand met een interne locus of control gelooft juist in die beïnvloeding. De combinatie extern attribueren en een interne locus of control levert veel meer op dan wanneer de persoon een interne locus of control heeft. Wanneer de leerkracht met deze combinatie in gedachte te werk gaat ontstaat de neiging om samen met de leerling naar een oplossing te zoeken. *(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)*

Het is vaak zo dat de leerkrachten niet weten hoe te handelen tijdens probleemsituaties. Heel wat vragen rijzen in hun hoofd;

- Hoe ver kan ik gaan bij de aanpak van gedragsproblemen?
- Wat kan redelijkerwijs van mij verwacht worden, gezien de belangen van de andere kinderen in mijn groep en mijn eigen werkplek?
- Hoe kan ik gedragsmoeilijke kinderen adequaat helpen in een grote groep zonder deskundige assistentie?
- Wat is mijn rol ten aanzien van gedragsmoeilijke leerlingen vergeleken met die van de directrice, interne en externe deskundigen?
- In welke mate en op welke manier kan ik samenwerken met de ouders van deze kinderen?

(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)

Een leerkracht heeft veel werk op zijn/haar bord. Er kan gedacht worden aan voorbereidingswerk van de lessen, repetities opstellen, een goede verstandhouding creëren en in stand houden enz. Dit alles terwijl zij nog met probleemsituaties van kinderen te maken hebben. De opleiding Zorgcoördinator is om deze reden aangeboden aan de leerkrachten, zodat zij weten hoe te handelen en wanneer. De leerkracht heeft een zeer belangrijke rol als het gaat om de voorkoming van probleemgedrag en het bedenken van oplossingsmodellen. De bedoeling van deze opleiding is het opleiden van start bekwame zorgcoördinatoren voor de reguliere basisschool, die in staat zijn om in hun school in samenwerking met schoolleider, schoolteam en ouders een systeem voor zorgverbreding te ontwikkelen en te coördineren. Het streven is kinderen zo lang mogelijk in het reguliere onderwijs te houden door goed onderwijs te bieden dat aandacht heeft voor kinderen met speciale behoeften en noden. In de opleiding

worden leraren ‘on the job’ opgeleid die hun team gaan ondersteunen en versterken, zodat elke leraar beter in staat is om zelf in de eigen klas zorg aan te bieden. *(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)*

Jean Piaget’s gezegde komt goed van pas en luidt: “Intelligence is knowing what to do, when you don’t know what to do”. Anders gezegd; weten hoe te handelen onder zich niet-herhalende/nieuwe omstandigheden. Essentieel is dat een leraar weet hoe leerlingen zich bepaalde vaardigheden eigen kunnen maken en hoe hij hen, via gerichte instructie, begeleiding en extra leertijd, adequaat kan ondersteunen. *(Van der Wolf & Van Beukering, 2009)*

In de vorige hoofdstukken is ter sprake gekomen wat sociaal pedagogische hulpverlening is, wat zorg op school inhoudt en het onderscheid tussen risicosituaties en risicoleerlingen is aan bod gekomen. In de volgende hoofdstukken zullen zowel de opzet en uitvoer van het onderzoek besproken worden als de resultaten van het onderzoek om vervolgens conclusies te trekken en aanbevelingen te doen.

4. Opzet en uitvoering van het onderzoek

4.1 Inleiding

Om de centrale vraag en de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is veldonderzoek noodzakelijk gebleken. De wijze waarop het onderzoek is opgezet en uitgevoerd is in dit hoofdstuk gedetailleerd beschreven. De gegevens voortvloeiend uit de vragenlijsten zijn naderhand aan verwerking en analyse onderworpen. Hieronder wordt de verdere details met betrekking tot het onderzoek vermeld.

4.2 Methodische karakterisering van het onderzoek

Het onderzoek is kwantitatief van aard, omdat het cijfermatig inzicht biedt en antwoorden geeft op vragen die in termen van hoeveelheid kunnen worden uitgedrukt. Vervolgens betreft het een beschrijvend onderzoek, omdat het gaat om een nauwkeurige beschrijving van kenmerken van onderzoekseenheden aan de hand van een vooraf gegeven systematiek zonder nadere aanduiding van relaties of verklaringen. De eigenschap die gemeten wordt is sociaal pedagogische hulpverlening, maar om dat te kunnen doen moet de bekwaamheid van de leerkracht met betrekking tot de aanpak van zorgleerlingen in kaart gebracht worden. Dit onderzoek kan als een survey aangemerkt worden, omdat er middels een gestructureerde vragenlijst informatie wordt ingewonnen. Hierbij gaat het om een meting op een bepaald moment of in een bepaalde periode. De meting heeft betrekking op de leerkrachten van de basisschool, van zowel de kleuterklas tot en met de zesde klas.

4.3 Populatie en steekproef

De theoretische populatie wordt gevormd door alle basisscholen van West-Paramaribo. Vanwege het feit dat het meer tijd kost zo een groot onderzoek te verrichten is het universum afgebakend tot een kleiner geheel, genaamd de operationele populatie. De operationele populatie bestaat uit alle basisscholen scholen van Kwatta. Deze groep lijkt nog te groot en is het dus handig een steekproef (een deel van de populatie die betrokken is in het onderzoek) te trekken. Er is besloten een aselechte steekproef te trekken. Op deze manier hebben alle scholen evenveel kans om in de steekproef te belanden. Het trekken van een aselechte steekproef is gedaan door navraag te doen bij mijn thesisbegeleider welke scholen zich aan de Kwattaweg bevinden en door de telefoongids te raadplegen. Er zijn willekeurig vijf scholen gekozen tussen de Eerste rijweg tot en met de Derde rijweg. Vervolgens zijn van de gekozen scholen de leerkrachten benaderd die geënquêteerd zijn geworden. Er was een totaal van 93 geënquêteerden, waarvan 12 '*non responsive*' waren. De data producerende steekproef of uiteindelijke respons, dat deel van de steekproef dat aan het onderzoek heeft deelgenomen en bruikbare gegevens heeft opgeleverd en dus in de data-analyse wordt betrokken komt neer op een aantal van 81.

4.4 Data – verzamelingsmethode

In dit onderzoek is de data verzameld middels een schriftelijke enquête. Er is voor dit onderzoeksinstrument gekozen, omdat het de mogelijkheid biedt om de bekwaamheid te meten van een aantal respondenten binnen korte tijd (ratio niveau, verschil tussen verschillende waarde). De vragenlijst is opgebouwd uit stellingen en meningen. Zowel de stellingen als meningen hebben een gesloten karakter, dat wil zeggen dat er maar één antwoord per vraag gekozen kan worden. Er is gewerkt met geprecodeerde vragen.

Elk antwoordmogelijkheid heeft dus zijn eigen code. De antwoordmogelijkheden zijn:
1 = Eens

2 = Neutraal

3 = Oneens

Tabel 4.1 Operationalisering van de variabele

Variabele	Dimensies	Indicatoren	Stelling
Sociaal pedagogische hulpverlening	Bekwaamheid tot de aanpak van zorgleerlingen	- Observaties aftoetsen via gesprekken, toetsen en/ of taken - Fouten in het gedrag analyseren - Naar oplossingen zoeken - Concrete zorgvragen opstellen - Kennis verzamelen	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 23, 24, 25, 26, 27
		- Samenwerking met ouders, collega's en externe hulpverleningsinstellingen	12, 13, 14
	Opleiding leerkracht	- Opleiding voldoende naar professioneel aanpak zorgleerlingen	19
	Werkdruk	- aanbod van individuele aandacht aan elk kind - klas goed leiden ondanks zorgmaatregelen - vele zorgvragen - geen afronding klasprogramma	16, 17, 18, 20, 21

Om na te gaan of de betrokken variabele meet wat het beoogt te meten, werd er een itemsanalyse uitgevoerd. Door middel van de homogeniteitsindex alpha is per onderzoeksvraag nagegaan in welke mate op die vraag betrekking hebbende stellingen een homogene groep

vormen, dat wil zeggen hetzelfde meten. De alpha kan een waarde hebben van 0 tot en met 1,00. De waarde 0 geeft aan dat er geen sprake is van homogeniteit, dat er totaal geen samenhang is tussen de vragen. De waarde 1,00 daarentegen betekent dat de vragen allemaal precies hetzelfde meten.

Van de gehele vragenlijst en de dimensies is elk apart de Cronbach's Alpha berekend.

Tabel 4.2 Schematische weergave van de Cronbach's Alpha van de gehele vragenlijst

Homogeniteitsindex Alpha	
Cronbach's Alpha	N of Items
.837	26

De Cronbach's Alpha heeft een waarde van 0,837. Gezien de waarde dichtbij de coëfficiënt 1 ligt, geeft het aan dat de stellingen wel hetzelfde meten. De betrouwbaarheid van de vragenlijst is hoog.

Tabel 4.3 Schematische weergave van de Cronbach's Alpha van de bekwaamheid

Homogeniteitsindex Alpha	
Cronbach's Alpha	N of Items
.847	17

De Cronbach's Alpha heeft een waarde van 0,847. De waarde ligt hier eveneens dichtbij de coëfficiënt 1. Dit geeft aan dat de stellingen wel hetzelfde meten. De betrouwbaarheid is hoog.

Tabel 4.4 Schematische weergave van de Cronbach's Alpha van de samenwerking

Homogeniteitsindex Alpha	
Cronbach's Alpha	N of Items
.770	3

De Cronbach's Alpha heeft een waarde van 0,77. Ook hier mag geconcludeerd worden dat de stellingen hetzelfde meten, vanwege de hoge waarde Cronbach's Alpha. De betrouwbaarheid is hoog.

Tabel 4.4 Schematische weergave van de Cronbach's Alpha van de werkdruk

Homogeniteitsindex Alpha	
Cronbach's Alpha	N of Items
.460	5

De Cronbach's Alpha heeft een waarde van 0,46. Indien het getal wordt afgerond komt het op een waarde van 0,5. Op basis daarvan is er geconcludeerd dat de stellingen toch wel meten wat ze beogen te meten.

4.5 Dataverzameling

Middels een schrijven is er een verzoek ter verlening van toestemming voor het enquête onderzoek ingediend bij het Ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur. De brief met verkregen toestemming werd na een week opgehaald. Aan de schoolhoofden werd de brief getoond waarbij zij op hun beurt toestemming verleende om de leerkrachten te mogen enquêteren. Elke klas werd langs gelopen om de leraren individueel uit te leggen over de inhoud van het onderzoek en wat het doel hiervan is. Ook de instructies voor het invullen van het enquêteformulier werden mondeling doorgegeven ter voorkoming van een geretourneerd foutief ingevuld formulier. De data is verzameld op scholen die gevestigd zijn aan de Kwattaweg tussen de Eerste en de Derde Rijkweg. Van drie scholen zijn de vragenlijsten dezelfde dag in ontvangst genomen terwijl van de andere twee de volgende dag zijn afgehaald. Dit vanwege de recente staking waarbij de scholen hun deuren vroeg sloten.

4.6 Dataverwerking

De vragenlijsten zijn na ontvangst gecontroleerd op bruikbaarheid. Van de 93 vragenlijsten zijn 81 bruikbaar. Dat wil zeggen dat deze 81 formulieren op de juiste manier en volledig zijn ingevuld. Vervolgens werden de lijsten van een respondentnummer voorzien. Middels het statistische programma SPSS (statistical products and service solution), werden de onderzoeksgegevens verwerkt en geanalyseerd.

4.7 Data-analyse

Bij de analyse van de data zal gebruikt worden gemaakt van inductieve statistiek. De data is in SPSS ingevoerd om vervolgens de nodige statistische grootheden als rekenkundige gemiddelde te berekenen om de data te analyseren en conclusies te trekken. Dit zal gedaan worden door middel van frequentietabellen om inzicht te krijgen in de verdeling van de steekproef. De gegevens van de frequentietabellen zijn geplaatst in staafdiagrammen om het overzichtelijker te maken en om gemakkelijker conclusies te trekken.

5. Resultaten van het onderzoek

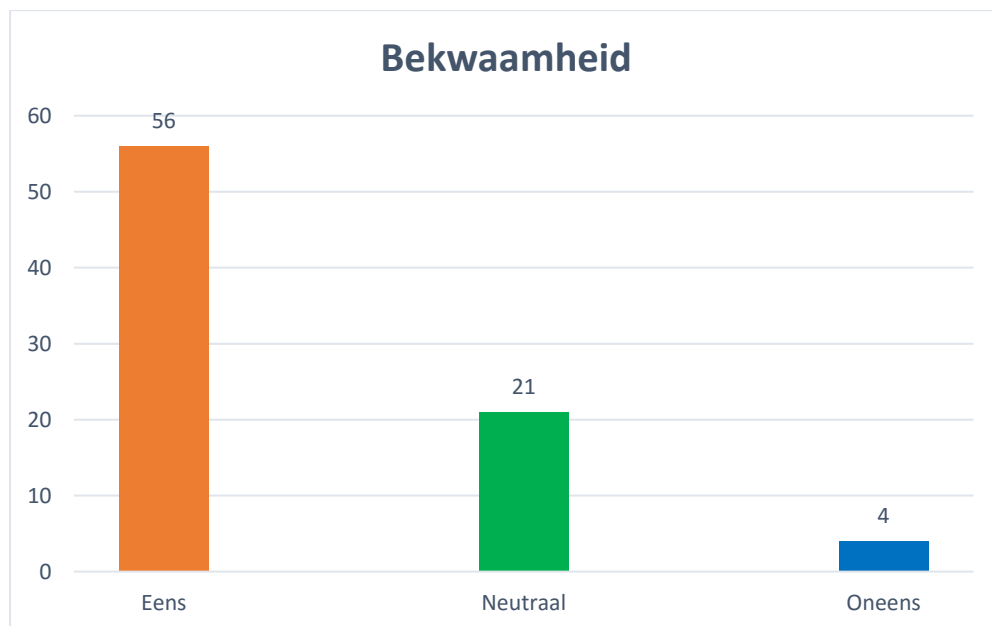
5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de resultaten van dit onderzoek in kaart gebracht door middel van grafieken. Hieronder zullen de centrale vraag met de daaraan gekoppelde onderzoeksvragen worden beantwoord. De onderzoeksvragen zullen allereerst beantwoord worden alvorens er aandacht besteed wordt aan de probleemstelling. Per onderzoeksvraag is er een grafische weergave gemaakt waarin de resultaten zijn opgenomen.

5.2 Bekwaamheid

De eerste onderzoeksvraag: *In hoeverre is de leerkracht bekwaam tot de aanpak van zorgleerlingen?*

Grafiek 5.1 Grafische weergave van de frequentieverdeling van het aantal respondenten die bekwaam zijn tot de aanpak van zorgleerlingen

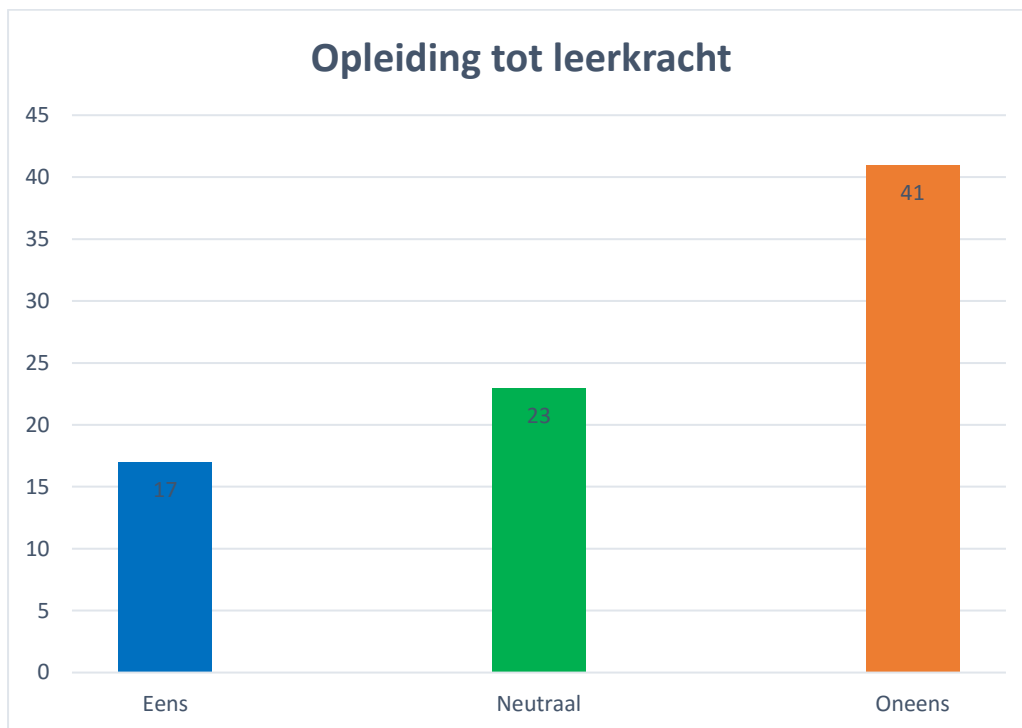

Het staafdiagram geeft aan 56 leerkrachten bekwaam zijn tot de aanpak van zorgleerlingen. Dat is meer dan de helft van het aantal respondenten (81). Het gemiddelde is 23,1. De standaard deviatie is 5,09 en impliceert dat de score 5,09 punten afwijkt van het gemiddelde.

5.3 Opleiding tot leerkracht

De tweede onderzoeksvraag: *In hoeverre is de opleiding tot leerkracht voldoende om de zorgleerlingen professioneel aan te pakken?*

Grafiek 5.2 Grafische weergave van het aantal respondenten die aangeven als de opleiding als leerkracht voldoende is.

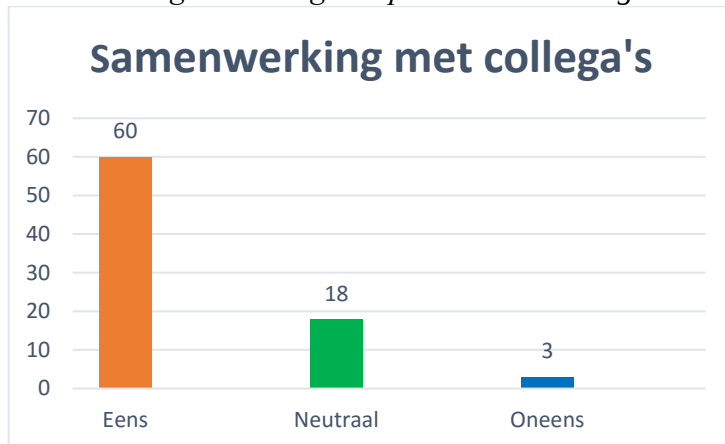
Het staafdiagram geeft weer dat 41 van de respondenten het niet eens is met de stelling dat de opleiding voldoende mogelijkheden biedt om de zorgleerlingen professioneel aan te pakken. 23 van de respondenten vinden het neutraal. Deze conclusie mag getrokken worden op basis van de lijst van bevoegdheden van de leerkrachten (zie bijlage; Overzicht leerkrachten en bevoegdheden per 15 oktober 2016). De Hoofdakte is de hoogste opleiding. De lijst geeft aan dat, gelet op het aantal respondenten een Hoofdakte heeft (dat is 23) en desondanks de opleiding tot leerkracht niet voldoende vinden. Het gemiddelde is 2,30. De standaarddeviatie is 0,798 dat wil zeggen dat het gemiddeld 0,798 punten afwijkt van het gemiddelde.

5.4 Bekwaam tot samenwerken

De tweede onderzoeksvraag: *In welke mate zijn de leerkrachten bekwaam om op het vlak van zorg samen te werken met collega's, ouders en externe hulpverleningsinstellingen³?*

Samenwerking met collega's

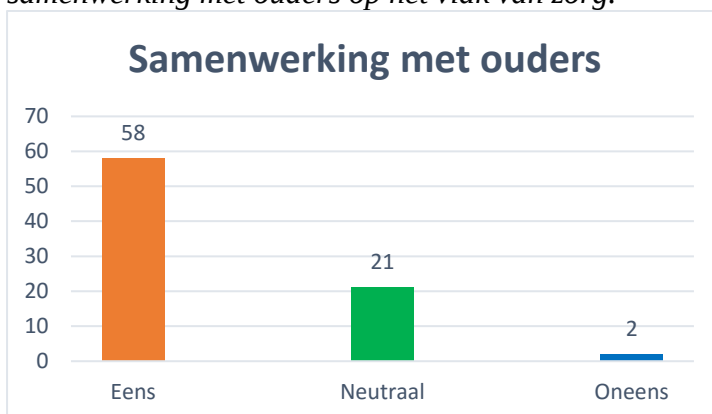
Grafiek 5.3 Grafische weergave van het aantal respondenten die de bekwaamheid van samenwerking met collega's op het vlak van zorg aantoont.

Uit het staafdiagram is af te lezen dat 60 van de leraren bekwaam zijn om te kunnen samenwerken met collega's onderling als het gaat om het bieden van zorg aan de leerlingen. De standaarddeviatie is 0.535 en geeft aan dat het 0.535 punten afwijkt van het gemiddelde (dat is 1.30).

Samenwerking met ouders

Grafiek 5.4 Grafische weergave van het aantal respondenten die bekwaamheid tonen qua samenwerking met ouders op het vlak van zorg.

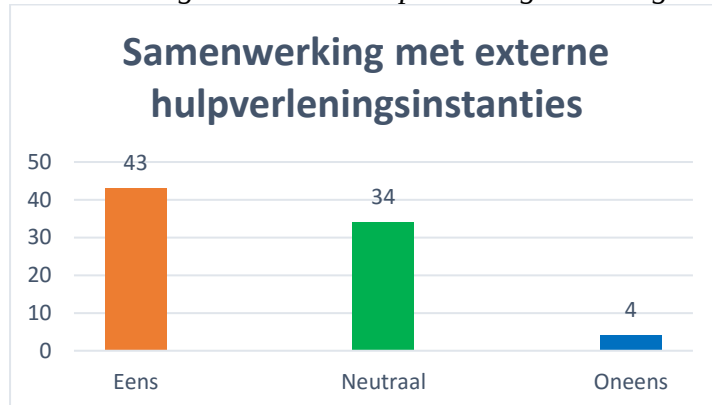
Het grafiek geeft weer dat meer dan de helft (58) van het totaal aantal leerkrachten (81) te categoriseren onder de term 'bekwaam' als het gaat om de samenwerking met ouders op het

³ De samenwerking met de drie bovengenoemde groepen zijn apart berekend voor de overzichtelijkheid en ook omdat er anders een samenbundeling van alle cijfers zou ontstaan waardoor niet de juiste resultaten in beeld zouden worden gebracht.

gebied van zorg. Het gemiddelde is 1.31. De standaarddeviatie geeft een score aan van 0.516 en dat impliceert dat het 0.516 punten afwijkt van het gemiddelde.

Samenwerking met externe hulpverleningsinstellingen

Grafiek 5.5 Grafische weergave van het aantal respondenten die de bekwaamheid van samenwerking met externe hulpverleningsinstellingen op het vlak van zorg aantoont.

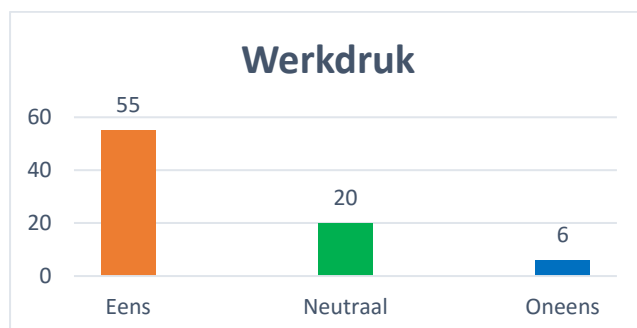
In deze histogram is het eveneens te zien hoeveel van de leerkrachten bekwaam zijn om samen te werken met externe hulpverleningsinstanties (43) en hoeveel van hen zich minder bekwaam voelen (34). Opvallend genoeg is het verschil tussen deze twee getallen; dat is 9.

Gezien de standaarddeviatie 0.594 is, betekent het dat het 0.594 punten afwijkt van het gemiddelde (1.52).

5.5 Werkdruk

De vierde onderzoeksvraag: *In welke mate is er sprake van een verhoogde werkdruk indien de leerkracht moet fungeren als professionele leerkracht en professionele zorgverlener?*

Grafiek 5.6 Grafische weergave van het aantal respondenten die werkdruk ervaren

Deze staafdiagram geeft weer wat in het bovenstaand frequentietabel staat; 55 van de respondenten ervaren een werkdruk. Ze zijn de mening toegedaan dat beide functies tezamen voor werkdruk kan zorgen.

Conclusie, discussie, aanbevelingen

In dit hoofdstuk komen de conclusie(s), discussie en aanbevelingen aan de orde met betrekking tot de resultaten van het onderzoek.

Conclusie

Ten aanzien van het vorige hoofdstuk waarin de resultaten van het onderzoek in kaart zijn gebracht zullen allereerst de centrale vraag en de bijbehorende onderzoeksvragen beantwoord worden en vervolgens worden de conclusies getrokken.

De **eerste** onderzoeksvraag luidt: *In hoeverre is de leerkracht bekwaam tot de aanpak van zorgleerlingen?*

Het is te concluderen dat 69% (56) van de leerkrachten zich wel bekwaam voelt tot de aanpak van zorgleerlingen. De opleiding laat te wensen over voor een iets professionelere aanpak van deze kinderen.

De **tweede** onderzoeksvraag luidt: *In hoeverre is de opleiding als leerkracht voldoende om de zorgleerlingen professioneel aan te pakken?*

Uit de resultaten is op te merken dat de leerkrachten geen voldoening vinden in de opleiding tot leerkracht als het gaat om de aanpak van zorgleerlingen. Van de 81 leerkrachten vinden 41 van hen dat de opleiding niet genoeg te bieden heeft wat betreft de professionele aanpak van deze leerlingen. Dit is te merken uit het overzicht leerkrachten en bevoegdheden. De Hoofdakte is de hoogste opleiding. Het overzicht geeft aan dat, gelet op het aantal respondenten een Hoofdakte heeft (dat is 23) en desondanks de opleiding tot leerkracht niet voldoende vinden.

De **derde** onderzoeksvraag luidt: *In welke mate zijn de leerkrachten bekwaam om op het vlak van zorg in samenwerking te gaan met collega's en ouders en externe hulpverleningsinstellingen*

Als het gaat om het bekwaam kunnen samenwerken met collega's op het vlak van zorg zijn 60 (74%) van de leraren het hiermee eens. Er mag dus gezegd worden dat grotendeels bekwaam is om samen te werken met collega's. Wordt er gekeken naar de samenwerking met ouders op datzelfde vlak dan wordt het aantal leraren minder. Het komt op 58 leraren en in percentages is dat 72%.

Wat betreft de bekwaamheid qua samenwerking met externe hulpverleningsinstellingen op het gebied van zorg kunnen 43 (53%) van de leraren gecategoriseerd worden onder 'bekwaamheid' en 34 (42%) van hen voelen zich niet bekwaam om constructief samen te werken.

De **vierde** onderzoeksvraag luidt: *In welke mate is er sprake van een grote werkdruk indien de leerkracht moet fungeren als professionele leerkracht en professionele zorgverlener?*

Uit de resultaten is te achterhalen dat meer dan de helft van de leerkrachten werkdruk ervaren als zij beide functies zouden moeten bekleden; dat is gelijk aan 55 (68%) respondenten.

De centrale vraag luidt: “In hoeverre is sociaal pedagogische hulpverlening van belang voor de leerlingen van de basisscholen in West-Paramaribo regio Kwatta?”

Uit de bovenstaande onderzoeksvragen is te concluderen dat sociaal pedagogische hulpverlening op de basisscholen noodzakelijk is. Dit is te merken uit de resultaten. De helft van de leerkrachten geven aan dat hun opleiding niet voldoende is om de zorgleerlingen binnen de scholen professioneel aan te pakken en slechts 43 van de leraren weten constructief samen te werken met externe hulpverleningsinstanties. Dit wil zeggen dat als zo weinig bekwaam zijn tot die samenwerking de leerlingen die niet door de leerkracht geholpen kunnen worden blijven óf in het basisonderwijs en uiteindelijk een probleem vormen voor de andere leerlingen en leerkrachten óf drop-outs worden óf worden overgeplaatst naar het Speciaal Onderwijs. Het is ook te achterhalen uit gesprekken gehouden met leraren en schoolhoofden van de verscheidene basisscholen.

Uit de gesprekken was te achterhalen dat van de vijf scholen alleen één school over een ZoCo beschikt en dat was de Gennipschool. Op de Openbare school Flu 1 was er toen der tijd wel een ZoCo beschikbaar, maar is uiteindelijk van de school verwijderd. Beide schoolhoofden van beide scholen waren de mening toegedaan dat het project Zorgcoördinatie tekortschiet in de zin van dat de afgestudeerde ZoCo niet altijd wist te handelen waardoor de leerlingen toch niet geholpen waren.

De meest opvallende meningen voorvloeiend uit de gesprekken waren :

1. De leerkrachten gaven duidelijk aan dat er iemand op de scholen moet zijn en zich specifiek bezighoudt met de zorgleerlingen.
2. Een leerkracht vindt dat door de vele zorgvragen van individuele zorgvragen van individuele leerlingen het onderwijsproces in de klas stagnaties ondervindt.
3. De opleiding als leerkracht is niet voldoende om zorgleerlingen professioneel aan te pakken. Zowel de leraren als het directie van de scholen gaven aan dat zij niet over de ‘skills’ beschikken om zorgleerlingen te begeleiden vooral die met psychische problemen, stoornissen, huiselijke problemen of althans ernstige problemen die niet simpel door de leerkracht als professioneel lesgevende aangepakt kan worden.
4. Het is ook het geval dat het de leraar niet altijd lukt om het programma af te ronden, vanwege de extra aandacht en zorg die hij/ zij moet bieden aan kinderen die trager zijn en dus achter raakt vergeleken met de andere leerlingen.

Discussie

1. Het vermoeden bestaat dat er bij de laatste twee scholen de stellingen sociaal wenselijk zijn beantwoord. Dit vanwege het feit dat bij het verstrekken van de enquêtes het via de schoolleiding heeft plaatsgevonden en zo ook de inlevering. Dit kan mogelijk invloed hebben gehad op de resultaten van het onderzoek.
2. Stelling 22 op de vragenlijst is weggelaten. Dit vanwege het feit dat de zin bij deze stelling niet was afgemaakt met als gevolg dat sommige respondenten het niet hebben beantwoord.

Aanbevelingen

1. Uit de lijst van ZoCo's op de scholen is af te lezen dat niet alle scholen over een ZoCo beschikt. Raadzaam is dat van de tien scholen vijf van ze tenminste over één beschikt en dat die samenwerkt met nog een school.
2. Het is te adviseren om op de basisscholen, desnoods per cluster, een zorgteam te plaatsen in plaats van alleen een zorgcoördinator. Het team zou moeten bestaan uit een pedagoog, onderwijskundige en/ of een (school)maatschappelijk werker. Een pedagoog verdiept zich in de ontwikkeling en opvoeding van het kind, een onderwijskundige op het gebied van het onderwijs en een (school)maatschappelijk werker op het gebied van thuissituaties.
3. Indien er een zorgcoördinator aanwezig zou zijn op de scholen, zou deze vrij moeten zijn van lesgeven. Anders kan de ZoCo niet de volledige aandacht geven aan de functie en dus de kinderen niet adequaat helpen.
4. Omgekeerd zou zo ook de leerkracht niet moeten worden belast met de coördinatie van de zorg. Deze zou wel eventueel erbij betrokken moeten zijn bij het helpen bedenken van oplossingen en het doorgeven van de observaties die hij/zij heeft gedaan van het kind.
5. De opleiding tot ZoCo is een opleiding van twee jaren. Het is goed om na te gaan of deze uitgebreid kan worden zodat men beter is toegerust om problemen van de leerlingen te analyseren en deze succesvol aan te pakken. Tenslotte is het raadzaam om de opleiding te continueren en structureel te maken ter voorkoming dat de ZoCo houdt op te bestaan.

Referenties

Baarda, D. B., & De Goede M. P. M. (2006). Basisboek Methoden en Technieken (Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwantitatief onderzoek). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers

Baert, K. (2001). Superleerkrachten gevraagd! (De onderwijskundige aanpak van werkhoudingsproblemen). Leuven: Uitgeverij Acco

Brinkman, J. (2009). Voor de verandering. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers

Dulk Den , C., & Janssens, M. (2005) Inleiding in zorgverbreding en orthodidactiek. Nederland: HB Uitgevers

Haas de, M., & Ravelli, A. (1997). Oriëntatie op sociaal- pedagogische hulpverlening. Houten/Diegem: Bohn Stafleu van Loghum

Leij van der , A., & Linde-kaan van der , A. (1998). Zorgverbreding (Bijdragen uit speciaal onderwijs aan basisonderwijs). Intro: Baarn

Thoomes-Vreugdenhil, A. (1999). Relationeel gestoorde jongeren. Een onderscheid in verwaarlozingsproblematiek en in behandelingsvoorstel. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum

Wolf van der , K., & Beukering van , T. (2009). Gedragsproblemen in scholen (Het denken en handelen van leraren). Leuven: Uitgeverij Acco

Zanden van der, N. (2003). De intern begeleider. Alphen aan den Rijn: Wolters kluwer

Heemelaar M., & Kloppenburg R. (1999). Methodiek sociaal pedagogische hulpverlening (Sociaal agogisch basisboek). Houten/Diegem: Bohn Stafleu van Loghum

Schoenmakers, L. (2013). Opleidingsopzet Zorgcoördinator. Paramaribo

Ori H., Roolvink L. & Schoenmakers L. (2009). Ik geloof in jou! (Leerlinggericht en kindvriendelijk onderwijs: dromen en durven, denken, doen). Paramaribo: Graphoset i.s.m Quick O Print

Websites

<http://www.vvob.be/vvob/nl/nieuws/zorgcoördinatie-suriname-een-zorgcoördinator-ben-je-24-uur-dag> - geraadpleegd op 13 aug 2016

<http://www.vvob.be/vvob/nl/nieuws/mijlpaal-voor-zorgcoördinatie-suriname-eerste-zorgcoördinatoren-hebben-certificaat-op-zak> - geraadpleegd op 13 aug 2016

<http://www.nieuws-suriname.nl/eerste-groep-zorgcoördinatoren-afgeleverd/> - geraadpleegd op 13 aug 2016

<http://www.vvob.be/suriname/nieuws/eerste-groep-zorgco%C3%B6rdinatoren-voor-het-basisonderwijs-suriname-gecertificeerd-> geraadpleegd op 13 aug 2016

<http://www.loopsuriname.com/content/tweede-groep-zorgco%C3%B6rdinatoren-gecertificeerd-> geraadpleegd op 13 aug 2016

Bijlagen:

1. Overzicht leerkrachten en bevoegdheden per 15 okt 2016
2. Vragenlijst
3. Lijst scholen 2016 ZoCo's

Bijlage 1

Overzicht leerkrachten en bevoegdheden per 15 oktober 2016																
Openbaar Onderwijs Paramaribo	LEERKRACHTEN			BASISBEVOEGDHEID												
	M	V	Tot												DK	BO
				PABO	GLO I	I	III	OT	IV	HKL	OA	KA	BA	Andere		
O.s. I Flustra	0	27	27	0	0	4	12	0	0	2	9	0	0	0	0	0
O.s. II Flustra	2	20	22	0	2	4	6	0	0	4	6	0	0	0	0	0
O.s. Kuldipsinghproject	0	24	24	0	2	8	5	0	0	2	7	0	0	1	0	0
Raymond v. Gennip	1	28	29	0	4	7	6	0	0	4	6	0	0	0	0	0
O.s. II Welgelegen	0	17	17	0	3	0	5	0	0	1	6	0	1	0	0	0

- PABO = Pedagogische Academie Basisonderwijs
GLO I = Volledige bevoegde leerkracht voor het Basisonderwijs
I = Hoofdakte
III = Onderwijzersakte
OT = Onderwijs Titelatuur
IV = Hulpakte
HKL = Hoofd Kleuterleidster
O.A. = Onderwijzeresse A akte
K.A. = Kleuterakte
B.A. = Boslandakte
DK = Districtskwekeling
B.O. = Akte voor het Buitengewoon Onderwijs

Bijlage 2

Beste leraar,

In verband met mijn afstuderen aan de Anton de Kom Universiteit, studierichting Agogische Wetenschappen en Onderwijskunde doe ik een onderzoek genaamd, Noodzaak van sociaal pedagogische hulpverlening op de basisscholen. Om het onderzoek succesvol uit te kunnen voeren heb ik uw medewerking nodig. Gaarne onderstaande enquête zo eerlijk mogelijk en volledig invullen.

Ik dank u alvast heel hartelijk voor uw medewerking.

Manisha Biharie

Ik voel me bekwaam om:

Stellingen	Eens	Neutraal	Oneens
1. leerlingen die extra begeleiding nodig hebben tijdig te identificeren			
2. ook de moeilijkste zorgleerlingen te blijven motiveren			
3. mijn lessen zodanig te organiseren dat ik kinderen die speciale aandacht nodig hebben, deze ook van mij krijgen			
4. opdrachten aan te passen aan het niveau van iedere leerling			
5. de nodige kennis te verzamelen om zorgleerlingen extra te begeleiden			
6. mee te zoeken naar oplossingen voor zorgleerlingen.			
7. mijn aanpak van een zorg gerelateerd probleem bij te sturen (of aan te passen indien nodig)			
8. afgesproken maatregelen voor zorgleerlingen in de klas toe te passen			
9. routines voor zorgleerlingen op te stellen zodat de (klas)activiteiten vlot kunnen verlopen			

10. de extra maatregelen voor zorgleerlingen te integreren in mijn lessen			
11. concrete zorgvragen voor te leggen aan de zorgverantwoordelijke			
12. op vlak van zorg constructief samen te werken met collega's			
13. op vlak van zorg constructief samen te werken met buitenschoolse diensten/ begeleiders			
14. constructief samen te werken met ouders van zorgleerlingen			
15. elk kind de zorg te geven die het nodig heeft			
16. mijn klas goed te leiden, ondanks extra zorgmaatregelen			
17. Ondanks de vele zorgvragen, voel ik me opgewassen tegen de zorgopdracht			
18. Door de vele zorgvragen slaag ik er niet in om elke leerling de nodige individuele aandacht te geven			
19. Mijn opleiding is voldoende om de zorgleerlingen professioneel aan te pakken			
20. Zorgleerlingen moeten het liefst apart geholpen worden door iemand die speciaal ervoor is opgeleid			
21. Als ik tijd besteed aan zorgleerlingen in mijn klas kan ik mijn programma niet afronden			
22. De emotionele ontwikkeling en de motivatie en/of de schoolse prestaties van alle leerlingen			
23. Specifieke aandacht geven aan leerlingen van wie het functioneren(bv. Schoolse prestaties, werkhouding) aanleiding gaf tot bezorgdheid			

24. Fouten van leerlingen analyseren met het oog op het vinden van patronen			
25. Observaties aftoetsen bij ouders voor leerlingen die aanleiding geven tot bezorgdheid			
26. Vermoedens over verontrustende gedragingen			
27. aftoetsen via gerichte observaties toetsen, taken en/of gesprekken			

Meningen	Eens	Neutraal	Oneens
28. Ik vind dat door de vele zorgvragen van individuele leerlingen het onderwijsproces in mijn klas stagnaties ondervindt			
29. Er wordt samengewerkt met externe instanties voor leerlingen met speciale behoeften (identiteitsstoornis, ontwikkelingsstoornis etc.)			
30. Ik vind het niet erg om zorgleerlingen te hebben in mijn klas, omdat ook zij recht hebben erop			
31. Om zorgleerlingen adequaat te kunnen helpen zou het goed zijn om 2 leerkrachten in een klas te plaatsen.			

Bijlage 3

ZoCo opleidingstraject 2013/2015

Nr	School	Schoolleider	Student ZoCo	Diploma/bevoegdheid	Opmerking	Eindresultaat ZoCo-opleiding
1	O.S. Peu et Content	Mw. van Van de Vijver G.	Mw. Poetisie Carmen	Hoofdakte		
2	O.S. Devisbuiten	Mw. Tielak C.	Mw. Visser-de Switt Cynthia	III		
3	O.S. Latour 1	Dhr. Jeroe H.	Mw. Kaarsbaan-Harper Harriette	III	Afgehaakt	
4	O.S. III Latour	Mw. Leliendal N.	Mw. van der Leeuw Gladys	O.A.		afgewezen
5	Djamiatul Islamiah	Mw. Legiman-Sardjo E.	Mw. Sastrohardjo-Kasanpawiro Rooselien	GLO 1	afgehaakt	
6	St. Ignatius	Mw. Chandrikasingh	Mw. Monsanto Ivonne	O.A.	afgehaakt	
7	Nabawi	Dhr. Mardjo J.	Mw. Lie Kwie Marlene			Certificaat behaald
8	Alexander A. Sweet	Dhr. Wirjo R.	Mw. Afroedoe Wilma	O.A + III	SoCuVo/ AHKCO	Certificaat behaald
9	O. S. Balona	Mw. Belliot D.	Mw. Erat Latoya	O.A.		afgewezen
10	O.S. 1 Flora	Mw. Hasselbaink-Leidsman R.	Mw. Menig Santousha	O.A.	afgehaakt	
11	Shri Ganesh	Mw. Garib Mankoe H.	Mw. Bisai Sherita			Certificaat behaald
12	O.S. R.A. Tammenga	Mw. Simons	Mw. de Graav Safarina	O.A.	Niet deelgenomen aan de eindfase	Afgewezen
13	Veritaschool	Mw. Elshot B.	Mw. Gunther Braafheid Astrid		afgehaakt	
14	O.S. Winti Waiproject		Mw. Tjoen A Choy-Landveld Angela	O.A. + III	Volgt nu Hoofdakte	
15	O.S. Garnizoenspad	Mw. Holwijn M.	Mw. Nortan Marijke	III	Volgt nu Hoofdakte	Certificaat behaald
16	O.S. Bomapolder	Mw. Badal-Hardwarsing T.	Mw. Coulor Monique	GLO 1		Geslaagd
17	O.S. 2 Santodorp	Mw. Achong	Mw. Zeefuik Aida	GLO 1	Mutatie naar O.S. 2 Santodorp	Certificaat behaald
18	Shri Govind	Mw. Ramdin T.	Mw. Ramsoekh Bhartie			Certificaat behaald
19	O.S.Javaweg	Mw. Sheuer J.	Mw. Reid -Biswana Hellen	III		Certificaat behaald
20	O.S. Onverwacht	Dhr. Nankoesingh	Mw. Pinas Olivia	III		
21	O.S. Totness	Mw. Djopawiro A.	Mw. Rozenblad Lucenda	III		
22	O.S.2 Wageningen	Mw. King-Chrichlow I.	Mw. Zunder Chequita	O.A. + III		
23	O.S. 1 Wageningen	Dhr. Morisson L.	Mw. Pawirodimedjo Lilly			